

იაკობ გოგებაშვილის „თბილისი და სიონის
ტაძარი“ და ლიტერატურული გადაქახილი
ქართულ ემიგრანტულ პოეზიაში

IAKOB GOGEBASHVILI'S "TBILISI AND SIONI TEMPLE"
AND LITERARY ECHOES IN GEORGIAN EMIGRANT
POETRY

რუსუდან ნიშნიანიძე

Rusudan Nishnianidze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ი.გოგებაშვილი, ვაზის ჯვარი, ქართული
ისტორიული ემიგრაცია, გრ. რობაქიძე, ს. ბერეჟიანი,
გ. ყიფიანი

Keywords: I.Gogebashvili, Cross of the Vine, Georgian Historical
Emigration, Gr. Robakidze, S. Berezhiani, G. Kipiani

ყოველი ადამიანის ინდივიდუალური ნებაა, თავისი გადასახედოდან დაინახოს მოვლენები თუ ქალაქის სანახები.

თბილისი - რომელსაც ჩაფიქრებული პოეტი ხედავს;

თბილისი - რომელსაც აღტაცებული პოეტი იხსენებს და ხატავს;

თბილისი - რომლის გადარჩენის შესაძლებელ გზებს ეძებენ;

თბილისი - სადაც გადამხდარი ბრძოლებისა თუ შეტაკებების აღწერას

თავის მოქალაქეობრივ მოვალეობად თვლიან.

თბილისი - სატახტო ქალაქი... დედაქალაქი... დამარცხებული ქალაქი...

მხოლოდ „შენი“ ქალაქი.

საზოგადოება არაერთი თვალსაზრისის არსებობას უშვებს. მისთვის იგი მხოლოდ კონკრეტული ქალაქის სახელი არაა; ის ერთი მთლიანობაა, ერთი ძალაუფლებისა თუ ნების გამომხატველი. დაეცემა ის და შეიცვლება ფასეულობაც. სიმბოლურად იგი ამ ადამიანთა ერთობლიობას არა მხოლოდ ომში გამოხატავს, არამედ იმ ლექსებში, სადაც, ლეგენდიდან მოყოლებული, ერთი ხაზი არ იხრება, არამედ თითქმის (!) ერთნაირად გადალახავს ყველა ასწლელს: გმირებით, მტრებით, იმ ცოდნით, რომელიც არა მხოლოდ ტფილისის მცხოვრებთ აქვთ, არამედ, ზოგადად, საქართველოსი.

ქართულ ცნობიერებაში ისევ არსებობს ვახტანგ მეექვსის თბილისი, ჭავჭავაძეებისა და ორბელიანების თბილისი, გალაკტიონის, ან კიდეც, გრიშაშვილის თბილისი, ცისფერყანწელთა თუ ფუტურისტების, მოგვიანებით, ლადო ასათიანის თბილისი, ახლა ემიგრანტების მიერ მონატრებული თბილისი.

მართალია, ამ მასშტაბში არაა გათვალისწინებული, მაგრამ იაკობ გოგებაშვილის ერთი წერილი მინდა წარმოვადგინო. უფრო ზუსტად, ესაა ერთი თავი წერილების სერიიდან: „კერძოობითი განხილვა. აღმოსავლეთი საქართველო... ქართლი. 4. თბილისი და სიონის ტაძარი“. როგორც აღვნიშნე, ზემოჩამოთვლილ თვალსაწიერს არ მოიცავს. მისი საერთო სათაურია: „ეთნოგრაფიული ნაწარმოებები. საქართველო და მისი ნაწილები“.

იაკობ გოგებაშვილი – უდიდესი პედაგოგი, მწერალი – პატარებისთვის თუ მოზრდილთათვის განკუთვნილი მოთხრობების, ისტორიული პროზაული ტექსტების, ეთნოგრაფიული ნარკვევების

დაკვირვებული ავტორი. მან კარგად იცის, რაზე გაამახვილოს მკითხველის ყურადღება, რომელ დეტალზე დააკვირვოს.

იაკობ გოგებაშვილის „თბილისი და სიონის ტაძარი“. ეს ქალაქია ქართლში მნიშვნელოვანი და ეს ტაძარია ამ ქალაქში გამორჩეული. თბილისი მისთვის „მთელი კავკასიის დედაქალაქია“; საუბრობს ხანგრძლივი არსებობის წლებზე: ვახტანგ გორგასლის დროიდან მის თანამედროვე ეპოქამდე. როგორც მიუთითებს, იმჟამად 250 ათასი მცხოვრები ყოფილა, მათ შორის, 70 ათასი ქართველი. სპარსელები, არაბები, მონღოლები, ოსმალები და სხვები, – ამ თანამიმდევრობით ჩამოთვლის შემოსეულ მტრებს. მხოლოდ ჩამოთვლის და მეტს არაფერს ამბობს. სხვადასხვა დამპყრობლის დასახელება უკვე ლაპარაკობს თავის თავზეც და, იმავდროულად, შემოსეული თავდამსხმელის რაოდენობასაც გულისხმობს. ქრისტიანობა და სამშობლო განუყოფელი ცნებები იყო ამ ქალაქის ძირითადი მოსახლეობისათვის, თუმცა არც სხვა აღმსარებლობის ადამიანებიც არ ზოგავდნენ სიცოცხლეს. მწერალი დეტალურად მიმოიხილავს ქალაქის ადგილმდებარეობას, რომელიც, მისი მოსაზრებით, „სრულიად არ უვარგა“; საუბრობს კლიმატზე, სასწავლებლებზე, ასახელებს არაერთ ეკლესიასაც, მთანმინდა არ გამორჩება. და აქ ორ „დიდებულ მამულიშვილს“ – დიმიტრი ყიფიანსა და ილია ქავჭავაძეს დაასახელებს, ასევე, ალექსანდრე ქავჭავაძის სიძეს – გრიბოედოვს, მაგრამ მხოლოდ სიონის ტაძრის მნიშვნელობაზე შეჩერდება. კონკრეტული ადგილმდებარეობა, სამშენებლო მასალა, ეზო და მისი შემოგარენი საოცარი სიზუსტითაა აღწერილი. ეს ეთნოგრაფიული აღწერილობა არაერთი თვალსაზრისითაა სამომავლოდ მნიშვნელოვანი და ეს კარგად იცის იაკობ გოგებაშვილმა. თავსდატეხილი განსაცდელი (გუმბათის დანგრევა), იქ დაცული არაერთი ძვირფასი საღმრთო საგანი, მაგრამ ყველაზე მთავარი – ჭვარი ვაზისა. დეტალური აღწერა, ზომების დადგენა, მისი ისტორია... კითხულობ ამ მცირეფორმიან ნარკვევს და დიდი ისტორია იშლება.

რწმენა და ეროვნული ნიშანი – ეს იყო მთავარი ქართული ისტორიული ემიგრაციისათვის. წმინდა ნინო, ვაზის ჭვარი – ამჯერად მხოლოდ მასზე ვისაუბრებ. ემიგრანტებმა ქვეყანა (ფიზიკურად) დაკარგეს, მაგრამ არ დაუკარგავთ რწმენა და გენეტიკური, კულტურული მემკვიდრეობის მძაფრი განცდა. პარიზის ქართული

მართლმადიდებლური ეკლესია წმ. ნინოს სახელობისა იქნება. არქიმანდრიტი გრიგოლ ფერაძე 30-იან წლებში გამოსცემს ჟურნალს, რომელსაც „ჯვარი ვაზისას“ დაარქმევს. ემიგრანტების მიერ დაწერილ ტექსტებში ანგარიშგასაწევია, როგორაა კომპოზიცია აგებული, რას ენიჭება პრიორიტეტი ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში: გეოგრაფიული მინიშნება, პატარა ქვეყნის „რჩეულობის“ ხაზგასმა ან ევროპელთათვის გასაგები კონტექსტის მოძებნა. სტატიაში ვი-საუბრებთ გრიგოლ რობაქიძის მხატვრულ ტექსტებსა და წერილებზე, სიმონ ბერეჟიანისა და გიორგი ყიფიანის ბერლინსა და საფრანგეთში გამოქვეყნებულ პოეტურ ნიმუშებზე. ეს ნაწარმოებები მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ემიგრანტული, არამედ ეროვნული მწერლობის კვლევის თვალსაზრისითაც.

ლიტერატურა:

ბერეჟიანი, ს. (1943). ნაწერები. ბერლინი.

გოგებაშვილი, ი. (1982). საგანძური. თბილისი: გამომცემლობა „განათლება“.

რობაქიძე, გრ. (1984). კრებული. მიუნხენი: კარლო ინასარიძის გამომცემა.

ყიფიანი, გ. (1965). ლექსები 1930-1965. პარიზი.

It is an individual will of each person to see the events or the sights of the city from his perspective.

Tbilisi – which the conceived poet sees;

Tbilisi – which is remembered and painted by an admired poet;

Tbilisi – looking for possible ways of survival

Tbilisi – where the description of fought battles or clashes is considered as a civic duty.

Tbilisi – the capital city... the capital... the defeated city... Only “your” city.

Society admits the existence of a number of points of view. For him it is not just the name of a particular city; it is one whole, one expressing power or will. It will fall and the value will change as well. Symbolically, he expresses the unity of these people not only in war, but also in those poems where not a single line from the legend is bent, but almost (!) It

overcomes all the centuries in the same way: with heroes, enemies, with the knowledge that not only the people of Tbilisi, but Georgia in general have.

In the Georgian consciousness, there is still Tbilisi of Vakhtang VI, Tbilisi of the Chavchavadzes and Orbelians, Tbilisi of Galaktion or even Tbilisi of Grishashvili, Tbilisi of the Blues or Futurists, later Tbilisi of Lado Asatiani, and now Tbilisi missed by the emigrants.

Indeed, it is not considered on this scale, but I would like to present one letter from Iakob Gogebashvili. More precisely, this is one chapter from a series of letters: "Private discussion. Eastern Georgia... Kartli". "Tbilisi and Sioni Cathedral", as I mentioned, does not include the above-mentioned perspective, its general title is: "Ethnographic works. Georgia and its parts".

Iakob Gogebashvili – the greatest teacher, writer of stories for children or adults, observed author of historical prose texts, ethnographic essays. He knows well what to focus the reader's attention on and what detail to observe.

Iakob Gogebashvili's "Tbilisi and Sioni Temple". This city is important in Kartli and this temple is unique in this city. For him, Tbilisi is "the capital of the whole Caucasus"; talks about the years of long existence: from the time of Vakhtang Gorgasali to his modern era. As it indicates, there were 250 thousand inhabitants at that time, including 70 thousand Georgians. The Persians, Arabs, Mongols, Ottomans, and others, list the incoming enemies in this order. Just list and say nothing more. The names of the various invaders already speak for themselves and at the same time imply the number of invaders invaded. Christianity and homeland were inseparable concepts for the main population of this city. However, people of other faiths did not spare their lives either. The writer gives a detailed overview of the location of the city, which in his opinion is "completely unsuitable"; he talks about the climate, schools, names a number of churches; Mtatsminda does not stand out. And here he will name two "glorious patriots" Dimitri Kipiani and Ilia Chavchavadze, as well as Alexandre Chavchavadze's son-in-law, Griboedov. But it will only dwell on the significance of the Temple of Sioni. The specific location, building materials, yard and surroundings are described with amazing accuracy. This ethnographic description is important in many ways in the future and Iakob Gogebashvili knows this

well. Self-inflicted temptation (demolition of the dome), a number of precious divine objects preserved there, but the most important – the cross of the vine. Detailed description, measurement, its history... You read this small essay and a big story is created in your mind.

Faith and national symbol – this was the main reason for Georgian historical emigration. St. Nino, the Cross of the Vine – this time I will only talk about it. Immigrants have lost the country (physically) but have not lost faith and a strong sense of genetic, cultural heritage. The Georgian Orthodox Church in Paris will be named after St. Nino. Archimandrite Grigol Peradze published a magazine in the 1930s, which he called “Jvari Vazisa”. Texts written by immigrants account for how the composition is constructed, what is given priority in this or that particular case: geographical reference, emphasis on the “preference” of a small country, or finding a context understandable to Europeans. In the article, we will talk about the literary texts and letters of Grigol Robakidze, the poetic works by Simon Berezhiani and Giorgi Kipiani published in Berlin and France. These works are significant not only in terms of emigrants but also in terms of national literature research.

References:

Berezhiani, S. (1943). Nats’erebi. Berliini. [Writings. Berlin].

Gogebashvili, I. (1982). Sagandzuri. Tbilisi: gamomtsemloba „ganatleba“. [Treasure. Tbilisi: Education Press].

Kipiani, G. (1965). Leksebi 1930-1965. P’arizi. [Poems 1930-1965. Paris].

Robakidze, Gr. (1984). K’rebuli: miunkheni: gamotsema k’arlo inasaridzisa [Collection. Munich: Publishing of Karlo Inasaridze].